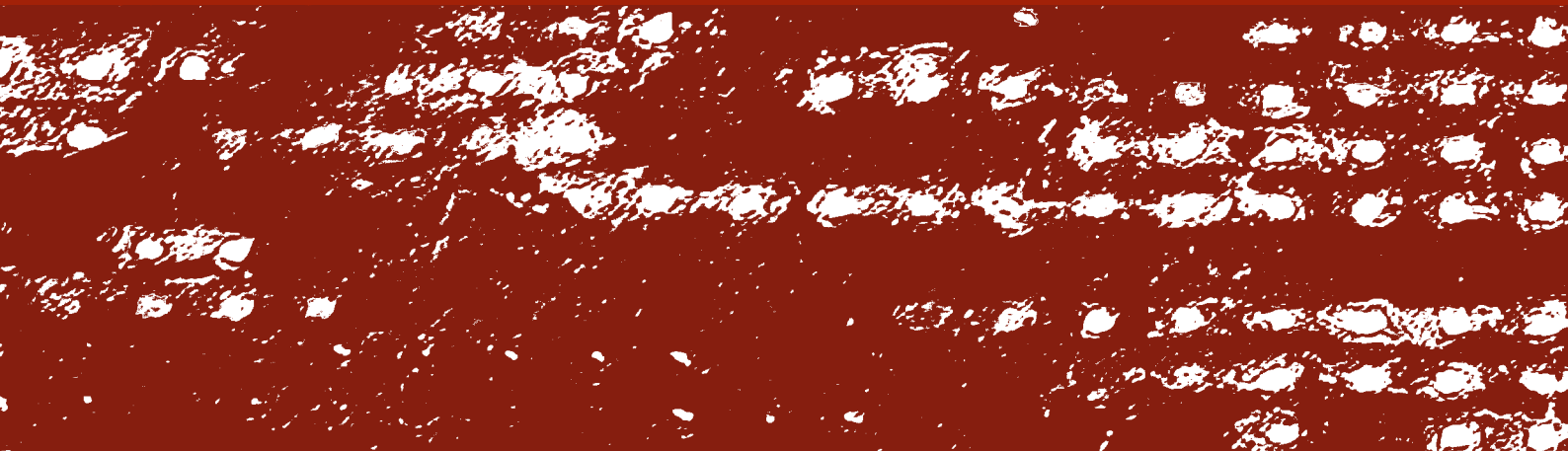

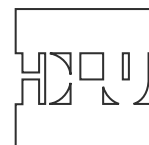
 HRVATSKO
DRUŠTVO
LIKOVNIH
UMJETNIKA
RIJEKA

60+1

PROŠIRENI MEDIJI

HRVATSKO DRUŠTVO LIKOVNIH UMJETNIKA RIJEKA

Izdavač: Hrvatsko društvo likovnih umjetnika Rijeka
Korzo 28/II
tel. +385 51 338 809, 332 494
Za izdavača: Branko Lenić

Izbornik i autor predgovora:
Nataša Ivančević i Ksenija Orelj, Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka
Postav izložbe:
Nataša Ivančević i Ksenija Orelj, Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka

Oblikovanje kataloga: TRAMPI
Biografski podaci, podaci o djelima: Jasna Rodin
Lektura: Marijana Malovoz – ICR
Prijevod: Dante d.o.o.
Tehnički postav: Dean Cernecca
Administrativna služba: Jadranka Jerkić - Samardžić
Tisak kataloga: Tisak Zambelli, Rijeka
Naklada: 300 primjeraka
Broj kataloga: 13 / 2007.

Zahvaljujemo:
Muzeju moderne i suvremene umjetnosti
Gradu Rijeci
Muzeju grada Rijeke
Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja Rijeka
Županiji primorsko-goranskoj
Gradska galerija Labin

Izložba je realizirana sredstvima
Odjela gradske uprave za kulturu Grada Rijeke
Ministarstva kulture Republike Hrvatske
Županije primorsko-goranske

60 + 1
GODIŠNJA IZLOŽBA

PROŠIRENI MEDIJI

GALERIJA KORTIL
GALERIJA JURAJ KLOVIĆ
studen 2007.

Nestabilni binarni kodovi riječke art scene

Godišnja izložba HDLUR-a (ove godine posvećena 60 + 1 godini osnutka Udruge), prvi puta potpuno otvorena prema multimedijalnim i novomedijskim radovima predstavlja vremensko sumiranje medijski nekonvencionalnih strujanja riječkih umjetnika. Izrazit i kompleksan fenomen medijske umjetnosti, znatno zastupljen i na riječkoj sceni, obuhvaća radove osamnaestero odazvanih umjetnika. Pojave performerskih i kolaborativnih projekata, možemo pratiti od kraja 70-tih godina XX stoljeća pa do danas (performerske akcije Zlatka Kutnjaka, nastupi izlagača na Bijenalima mladih umjetnika Jugoslavije u *Modernoj galeriji*, aktivnosti članova Udruge Otvoreni krug, danas uglavnom okupljenih oko MMC-a Palach i *Galerije OK*, umjetnički projekti – akcije Žarka Violača i drugih). Razlozi njihova nesudjelovanja na izložbi su nedostupnost ili nepripadnost udruženju. Branko Cerovac već 1997. uočava multidisciplinarnost umjetnika i medijsku razvedenost radova, te u opsežnom katalogu povodom 50 godina HDLUR-a navodi: «*Vrlo heterogen, egzotičan, ambivalentan postmodernistički ludizam, koji se u začecima i ranijim fazama javljao od kasnih sedamdesetih i ranih osamdesetih javlja se i iznova jača ranih devedesetih, usred dramatičnih političkih i društvenih promjena!*»

Neokonceptualna podloga, osjetilna bujnost, objedinjavanje medija i preplitanje tehničkih rješenja, izrazita je upravo u novom mileniju, u priličnom vremenskom odmaku u usporedbi sa procvatom video umjetnosti od 60-tih, te proširenih medija i nove medijske umjetnosti od 80-tih godina na inozemnim scenama. U prošlom desetljeću procesi globalizacije, demokratizacije i popularizacije suvremene tehnologije, te prodor popularne kulture u sferu visoke umjetnosti, ostavili su značajan trag na umjetničku produkciju. Odabir digitalne baze kao konstitutivnog dijela, brojnim je umjetnicima atraktivan i praktičan način rada, koji je provedenjem audiovizualnog materijala u binarni kod omogućuje beskonačno procesuiranje, kombiniranje, obrađivanje, pohranjivanje. Nova estetika digitalnog doba, nazivana i McLuhanovom galaktikom ili McLuhanovim globalnim selom po najčešće citiranom teoretičaru medija (Marshall McLuhan), izražajna je po interaktivnosti, vizualnom obilju i raznovrsnosti, naglašavanju estetičkog iskustva, brisanju granica prostora i vremena, te modeliranja stvarnosti u duhu simulacionizma. Novi subjekti i mediji šire se putovima starijih, razvijajući se ovisno o prilikama i potrebama. S obzirom da su u trenu sastavljanja teksta, potrebna tehnička i prostorna oprema pod upitnikom, izložba je poticajna i za promišljanje riječkih mogućnosti, struktura, prostora, produkcije.

Jedna skupina riječkih autora upotrebljava suvremene medije kako bi izrazili kritički i odgovoran umjetnički stav. Pored prevladavajućih estetsko-formalnih, autoreferencijalnih, simboličkih, egzistencijalnih i inih pristupa umjetničkom djelu, ovi radovi su nedvosmisleno društveno-kritički osviješteni, ali i marginalizirani od ozbiljnijih tržišnih i društveno-relevantnih sustava i institucija. U prvom redu mislimo na dugogodišnje aktivističko djelovanje **Tanje Dabo**, koja radovima različitog karaktera (performansi, videoperformansi, akcije *Laštenja...*) propituje društvene mehanizme proizvodnje, manipulacije i potrošnje značenja u postmodernoj kulturi, te se bavi kritikom ideoloških i estetskih sustava, institucija postmodernističke kulture i društva. Video dokumentacija umjetničkog projekta 'Čistoća', koji je Tanja Dabo izvela u Zadru 2002., govori o stvarnoj i simboličnoj zamjeni mjesta. Spremište opreme gradske Čistoće postalo je alternativnim prostorom za izložbu, a institucionalizirani muzejski prostor (inače rezerviran samo za odabrane!), mjesto gdje se privremeno useljava oprema te djelatnici Čistoće. *Work in progress* pokretnom instalacijom, propituje komunikacijske odnose grada i suvremene umjetnosti, sadašnjosti i povijesti, muzejskih institucija, suvremene umjetnosti i svakodnevnog života te institucija međusobno.

Nemanja Cvijanović se koristi metodama mimezisa, simulacionizma i vizualnim metajezikom pa novi rad nastaje upotrebom općeg mjesta društvenih i povijesnih zbivanja i pojava. Video 'Mantra' snimljen je 2005. godine u Jajcu s iste pozicije s koje je snimljena poznata povijesna fotografija sa 2. zasjedanja AVNOJ-a, 1943. U kontinuiranom kadru Nemanja ponavlja u beskonačnost riječi stare radničke pjesme: *Hej! Zasućimo rukave / Znoj neka lije / Izgradit ćemo novoga čovjek!*. Nepotrebno je objašnjavati apsurdnost sadržaja 'mantra' u današnjem okruženju multinacionalnih korporacija kasnog liberalnog društva. Vrlo jednostavnim sredstvima, povezujući prošlost i sadašnjost, paralelne realnosti različitih društvenih poredaka i svjetonazora, Nemanja svojim umjetničkim djelovanjem upućuje preciznu, jasnu i duboko potresnu poruku.

Nešto 'mekši' pristup anomalijama suvremenog društva prepoznajemo u 'eko art' projektima Zdravka Milića i Lade Sege. Zanimljivo je da **Zdravko Milić**, guru multidisciplinarnog baratanja suvremenim medijima, godinama iskazuje ekološki odgovoran stav. Ali ambivalentnost je prisutna u glorifikaciji prirode i zabrinutosti za njen status s jedne strane, te očaranosti tehnologijom i tehnokulturom iz čega proizlazi potreba za pomirbom svijeta spektakla i povratka iskonu. Instalacija 'Zemlja (Fliper pejzaž 2)', vl. MMSU, sastoji se iz tri objekta, a jedan od njih emitira zvuk vulkanske lave i svjetla u pokretu. Kinetizam i audio zapis u sinergiji su sa slikarskim pristupom površini koja je oblikovana mješavinom pijeska, pigmenta i akrilne boje.

Recentni rad 'U pokretu' osebujnog umjetnika autodidakte **Karla Dragana Došena**, koji je donedavno, do njenog gašenja, bio i voditelj *Galerije Nebeske* na Trsatu, svjedoči o specifičnoj okretnosti u digitalnoj fotografiji, filmu i videu. Portret dinamike grada, vizure u posljednje vrijeme često zazivane industrijske baštine, i dalje upitne sudbine, profilira se kao priča o komunikaciji starog i novog, suživotu industrijskog pogona i čovjeka, tehnološkog i prirodnog svijeta. Rafinerija nafte na Mlaci kao ambijent suvremenog pokreta promišlja mogućnosti prilagodbe

i metamorfoze tehničkog i humanog modela, u pomalo utopijskom viđenju njihova pomirenja.

Lada Sega ustraje u radu 'eko art' projekata, pa u jednom od prvih radova u video formatu ('Fragile'), koristi postupak brendiranja, ali brendiranja prirode, natpisom koji se ispisuje na ambalaže lomljivih predmeta. Natpisom FRAGILE, koji je nepomično montiran na kadar gustih vlati trave, označava ono što treba zaštititi, ono što zahtijeva posebno pažljiv odnos i brižno rukovanje. Njezina umjetnička načela nedjeljiva su s njenim načinom života, pa je tako jedan od *work in progress* projekata, višemjesečno stanovanje na otoku Susku, gdje se prema cjelokupnom pokretnom i nepokretnom, živom i neživom nasljeđu toga otoka odnosi kao prema predmetima s oznakom FRAGILE (npr. fotografije starosjedioca).

Multidisciplinarnost i ekološka osviještenost označava i rad umjetnika te dizajnera, **Branka Lenića**. Ciklusu objekata uslojenim nakupinama iz prirode, razvijanim iz istraživanja i uživanja u prirodi, te strastvenog sakupljanja njenih artefakata, pripadaju i manje poznate zvučne instalacije (Gradina Trsat, Rijeka, 2003.). Osjetilni doživljaj geomorfoloških matrica prirodnog terena nastalih *land art* postupcima, kružnim odljevima zatečene strukture tla, zaokružuje specifična audio podloga. Zvukovi iskona - prirode, drevnih životinja i davnih žitelja dobiveni su računalnom obradom i konvergencijom popratnog slikovnog materijala izložbe. Medijsko kodiranje sinestetično evocira 'memoriju mjesta', romantičarski put povratka prirodi, arhetipskom skladu i izvorištu, ujedno ocrtavajući krhkost i otuđenost današnjeg čovjeka.

Istraživački, prošireni medijski tok **Jasne Šikanje**, prepliće se sa specijalizacijom grafike na ALU u Ljubljani, te sudjelovanjem u multidisciplinarnom radu Umjetničke udruge URA i Grupe mladih likovnih umjetnika Rijeka devedesetih godina (Riječke devedesete, MMC, 2006.). Slajdprojekcija 'Kiša: simulacija' sa fotomaterijalom iz 1997. (predstavljena na 57. godišnjoj izložbi HDLUR-a), karakterističnog je neokonceptualnog i ontološkog predznaka. Dvojaka simulacija u formi paralelnih projekcija, padanja filigranski prozračnih linija te pada olovno teških «kaplji», kroz elementarni odnos pozitiva i negativa, praznine i tragova, označava i lirski intoniran komentar o logocentričkom prividu, o cjelovitosti pojavnog svijeta.

Instalacija s objektima i zvukom **Tomislava Ćurkovića**, memorabilnih je i performativnih značajki. Složeni odnosi anorganske i organske forme i materije, te princip slučaja kao važno gradbeno načelo, stvaraju višeznačne asocijativne sklopove. Reminiscencije na stanja vlastitog bića, situacije i ambijente s putovanja egzotičnim krajevima Azijskog kontinenta, posredstvom materijalnog, auditivnog i ambijentalnog, zahvaćaju sva čula. Narativna komponenta ima značajan upliv na primanje složenih poruka djela, ali ne shvaćena kao brbljava naracija, već kao opažanje i 'primanje' niza zamrznutih (simultano i dijakronijski) kadrova kompleksne intimne priče, tragova protjecanja egzistencijalnog i stvarnog vremena.

Paralelno uz rad na slikama i crtežima, **Predrag Todorović** je tijekom devedesetih zaokupljen istraživanjem na polju instalacije, ambijenta, privremenih *in situ* intervencija, zvučnih instalacija i redimejda. Iako je riječ o medijski različitim formama izražavanja, prisutan je paralelizam konceptualnog, mentalnog i emotivnog. Slučajno uočava prirodni fenomen - gibanje sićušnih morskih riba u jatu, 1994. godine. Njihovo ljeskanje, vibriranje i kretanje, izaziva kod Predraga efekt prepoznavanja značajki koje je intuitivno anticipirao i nesvjesno pretočio u kod umjetničkog djela. Spontana pojava u prirodi nositelj je istog energetsko-vizualnog fenomena koji izazivaju njegovi crteži. Video snimak kretanja jata riba s kadrovima montiranim tako da projekcija podsjeća na video-wall instalaciju, nastao je kao potreba da se prepoznati fenomen izdvoji, sačuva od prolaznosti te da mu se tako umnoženog, da status sveprisutnog principa.

Široj publici nepoznat video rad 'Predstava za jednog jedinog gledaoca' iz 2001. **Emilije Duparove** (prikazan jedino u *Galeriji OK* 2005.), izvire iz zanimljivog disciplinarnog *crossovera*, prijenosa i obrade video dokumentacije diplomskog rada, istoimenog ambijenta iz 1991. Ritualna psihodrama nabijena ženskim principom odvija se u *slowmotionu*, međuigri teškog osvjetljenja, psihodelične glazbene podloge, simboličkih - elementarnih pokreta, te skulpturalne - organičke scenografije. U zlatnoj izmaglici Erosa, Tanatosa, Hypnosa, anđela, ... predstava suptilno zavija principe iracionalnog, vrlo izražajno dotiče promatrača na osjetilnoj razini, njezinih/njegovih strahova, strasti, žudnji, podsvjesnih klizanja.

Sanja Švrljuga Milić egzistencijalne teme, osobni doživljaj emocija, strahova, ambivalentnosti žensko-muških odnosa prikazuje posežući za simbolikom iz snova, te podsvjesnim, arhetipskim elementima. U objektu 'Strah' (iz ciklusa 'Sedam oblaka jedne sreće', 1994., vlasništvo MMSU) prepoznajemo ambivalentni princip. Oporost, grubost, statičnost, šiljatost (penetracija), dakle 'muški' princip prepoznajemo u izvanjskoj pojavnosti objekta, dok je unutarnji mekan, sakriven u unutrašnjosti, meko osvjetljen, pokretljiv, snoviđenje, što čitamo kao 'ženski' princip. Eros i Tanatos, tu su jedan drugome ruku pod ruku, u vječnoj igri staklenim perlama.

Svježinu i šarolikost, alternativnost i vitalnost scene znatno određuju mladi autori. Također prema očekivanjima, *emerging* mediji i tehnologije više su zastupljeni kod generacije prvih korisnika, koji se umjetnički razvijaju krajem devedesetih, većinski u drugim gradovima, uglavnom više poticajnim, kreativnim i medijski otvorenim središtima. Ako znamo da je na riječkoj Akademiji primijenjenih umjetnosti (nekad Odsjeku likovnih umjetnosti pri Filozofskom fakultetu), tek nedavno uveden kolegij novih medija, taj podatak ne treba čuditi. U struji brzih socioloških promjena, načina života s medijima, po medijima, u medijima, česti izražajni model su multimedijalne instalacije. Modeliranje

percepcije kao više osjetilnog iskustva djeluje logičnim odgovorom na zahtjeve kakofoničnog *wunderkammera* svakodnevice, raskošnih atrakcija masovne kulture, protežnosti informacijskih koktela i virtualnih svjetova, te beskonačnosti Velikog Brata...

Slikovno i zvukovno medijalizirani prirodni fenomeni (voda i svjetlost) javljaju se u ambijentalnoj instalaciji 'Pojište', 2005. mlade umjetnice **Nike Rukavine**. Iskorišteni kao estetski i simbolički kontrapunkt konstrukciji vodo-instalacijskih cijevi, boca infuzije i metalnih tanjura, sugeriraju pitanja o težini/lakoći egzistencije, ravnoteži između duhovnog, emotivnog svijeta te fizičkog i materijalnog. Sirovost naslova, te disfunkcionalnost, ogoljele mreže cijevi bez energetskog protoka, mogu se kao metafora iskustvenog grča prenijeti i na situaciju *emerging* autora, splet komunikacijskih i tehničkih poteškoća u prilagodbi prilično statičnim, komotnim i okoštanim uvjetima riječke scene.

U Rijeci neizlagana instalacija **Darije Žmak** 'Narciska i nogomet' (Nano galerija, Zagreb, 2006.) lepršava je i lucidna refleksija o igri moći na terenu muško - ženskih odnosa, *macho* pozicija i ženica uloga, kao i ego-tripa na obje strane. Višeslojno, duhovito začinjeno nadmetanje jezičnih i plastičnih značenja, uspostavljeno je aranžmanom galerijske minijature nogometnog igrališta, nogometne lopte- taktilno preobražene u igračku za maženje, te prateće snimke razgovora prijateljica. Zapis iz ženskog rakursa komentira najvažniju sporednu stvar na svijetu, prepuštajući promatraču interpretaciju naznačene fragmentarnosti, heterogenosti, relativnosti suvremenog doba 'u kraju privatnog'.

Sa video instalacijom 'Whole Red, Black Hole' predstavlja se **Nadija Mustapić**, riječkoj publici slabije poznata autorica, o čijem umjetničkom formiranju na poslijediplomskom studiju grafike i intermedijalnih disciplina u lowi (USA), govori i tehnički zahtjevna prezentacija rada, te preokupacija sa suvremenim teoretskim diskursom. U fokusu sceničnog postava projekcija i njihova odnosa preklapanja je autoričina *body artistička* i slikarska radnja stvaranja tj. razaranja ljudskog lika. Lik podsjeća na čuveni crtež Leonarda Da Vincija utemeljen na Vitruvijevoj teoriji o idealnim proporcijama ljudskog tijela. Simultana dekonstrukcija i rekonstrukcija ideala, označuje temeljni paradoks suvremenosti, vrtloga 'ikoničnog' obrata - hvatanja i gubljenja smisla, stalnog kruženja i premještanja značenja u otvorenoj komunikaciji djela i promatrača.

Naslovljena po popularnoj kompjutorskoj igrici, 'Minesweeper- Minobris', ambijentalna instalacija **Dejana Kljuna** nastavlja proces istraživanja tradicionalnog kiparskog materijala u suvremenosti započet 2006. Rad izvire iz iskustva, sakupljanja gline na terenu blizu Obrovca, na kojem autor nailazi na minska polja. Postavljen je kao video dokumentacija modeliranja simbolički odabranog motiva zeca, sa audio podlogom pomiješanih glasova svakodnevice i opetovanog opominjućeg zvuka koji sugerira smrtonosnu opasnost mina. Autoreferentni *image* kućnog uratka tehnički sirove, *low budget* montaže, kao česta značajka videa mladih autora, uglavnom proizlazi iz tehnoloških poteškoća produkcije i tehničke prezentacije materijala. Grubi proces dekonstrukcije opredmećen je kiparskim stalkom sa dijelovima materije i oštrim predmetima, retoričkim i zagonetnim relikvijarijem koji naglašava silovitost i apsurdnost ljudskog ponašanja, te utopijsku vjeru u metafizično djelovanje umjetnosti.

U tu skupinu slabije produkcijske razine uvrstile bismo i autoreferencijalni video uradak **Danice Mračević** 'My Painful Place' iz 2005. U potrazi za otkrivanjem zagonetke vlastita identiteta, simulacijskim alatima skida kožu s vlastita lika i ogoljuje ga do mišićnog tkiva. Dekonstrucijom i montažom, procesima prikrivanja pa razotkrivanja lika, ukazuje na bolan proces suočenja sa svojim *Ja*, što percipiramo kao univerzalan problem.

Nataša Radović pristupit će istom problemu s drugačijim vizualno-performativnim polazištem. Statična kamera snima autoricu kako nanosi šminku na lijevu polovicu lica. Ona to čini pažljivo i nježno, a po završetku, desnu polovicu lica nudi partneru. On to čini grubim, nasilnim potezima, nanoseći joj bol, pa joj se lice pretvara u bolnu grimasu. Druga serija njegovih poteza je nježnija i pažljivija, ali još uvijek za nju neugodna i nepredvidiva. Video završava procesom skidanja šminke, a Natašino umiveno lice odiše stanjem olakšanja. Izlaganje ranjivog dijela tijela intervenciji druge osobe (pa makar on bio i životni partner) stvara osjećaj ranjivosti, ogoljenja i nezaštićenosti. Intima je otkrivena i ponuđena drugom. To stanje nestabilnosti ženskog subjekta otvara brojna pitanja: od manipulativnih, psiholoških, feminističkih do egzistencijalnih.

Nova medijska umjetnost bazirana na procesu interaktivnosti između gledatelja (korisnika) i računala, na domaćem je terenu sporadično zastupljena, još manje obrađena. Zanimljivim, inovativnim pristupom, s ambijentalnom instalacijom *Virtue of Clay* (nedavno prezentiranom na 10. Međunarodnom bijenalu u Istanbulu) predstavlja se **Dražen Vitolović**. Rad interaktivno spaja tehnološka svojstva gline i novih medija, dodirima korisnika po glinom obloženoj tipkovnici pokreću se slike na monitoru. Virtualni prostor označuje novu percepciju sa prepoznatim značajkama, magnetične privlačnosti svjetlosti, metamorfične skulpturalne kakvoće, interaktivne relacije sa promatračem. Računalo je (1982. u časopisu *Time* proglašeno čovjekom godine) za razliku od utopijske tehnostetike avangardi, entuzijastičnog viđenja progressa industrijskog društva kakvo su primjerice zastupale *Nove tendencije* šezdesetih godina, preuzeto kao eksperimentalno sredstvo umjetničkog izraza, kao poruka nove tehnospiritualnosti, identificirane u spoju vizije i racionalnosti, uživanju u duhovnosti i tehnološkom napretku.

Ludo je kako je svijet lijep. (Michel Foucault)

Nataša Ivančević, Ksenija Orel

Instability of binary codes in Rijeka's art scene

HDLUR's (Croatian Society of Artists in Rijeka) annual exhibition (dedicated to 60+1 years that have passed since the Society was first formed), for the first time open to multimedia and new media works of art, represents a summary of unconventional works of art belonging to artists coming from Rijeka who have been creating through a period of time. Clear and complex phenomenon of art, at large represented in Rijeka's art scene, is clearly seen in the works of 18 artists who choose to be a part of the above mentioned exhibition. Both performing and collaborative project could be seen on this art scene since 1970 until this day (Zlatko Kutnjak's performing action, various exhibitions by artists as a part of Young Artist Biennale in The Gallery of Modern Art, different activities by the participants of "Open circle" group who today are mostly involved in the multimedia center "Palach" and "OK gallery", art projects – Zarko Violic's performing action and others). Reasons why they weren't a part of the exhibition vary from unavailability to not belonging to the right society. In 1997, Branko Cerovac discovered the multidisciplinary approach of various artists and medial diversity of their art work. In the thorough catalogue, which was created as a part of the celebration of 50 years of HDLUR, Mr Cerovac says "very heterogeneous, exotic, ambivalent post-modern art movement called "ludizam", which first rose to the scene in the late 70s and early 80s, comes back in an even stronger form in the early 90s, due to dramatic political and social changes!"

A non-conceptual background, an abundance of emotions, media and technical solutions coming together as one – all of this is a big part of the new millennium and, at the same time, quite different from the boom of the video art in the 60s and width of the media art in the 80s, all part of the foreign art scene. In the last century, the processes of globalisation, democracy and popularity of modern technology as well as the entrance of pop culture in the high art sphere, left a memorable mark on the art production. Choosing digital basis as a constitutive part is appealing to many artists because it allows for an infinite processing, combining, developing and saving by translating audiovisual material into a binary one. The new aesthetics of the digital age, also known as the McLuhan Galaxy or the McLuhan Global Village (named after Marshall McLuhan, most cited of all media theorists), is known for its interaction, visual abundance and diversity, the stressing of aesthetic experience, erasing space and time limitations as well as forming reality on the basis of simulation. New subject and media are following the path of the previous ones and their growth and development depends on the opportunities and needs. Given the fact that, during the time this text was written, both the necessary technical equipment and space needed were still questionable, the exhibition should be used to provoke certain questions concerning the structures, possibilities, spaces and production in Rijeka.

One group of Rijeka's artists uses modern media as a means of expression their art perception in a critical and responsible way. Next to a range of art work approaches which include the ones that are aesthetic and formal, self-referent, symbolic, existential, as well as many other, these works of art are clearly socially and critically aware. However, at the same time, they are also marginalized when it comes to serious market and socially relevant systems and institutions. This mainly refers to the long-time activist approach of **Tanja Dabo**, who, with her different forms of working (performance, video performance, actions such as polishing) questions social mechanisms of production, manipulation and expenditure of meaning in the post modern culture. She also deals with criticizing of ideological and aesthetic systems and institutions of post modern culture and society. Video documentation of an art project entitled "Cleaning", performed by Tanja Dabo in Zadar in 2002., speaks of real and symbolic place switching. The place where city's main cleaning company keeps its equipment became an alternative exhibition space and the institutionalized museum space (otherwise reserved only for the chosen ones) has become a temporary storage place for the cleaning company's equipment and workers. The moveable installation called Work in progress questions communication relations between the city and modern art, between present and past, between museums and modern art as opposed to everyday life and institutions.

Nemanja Cvijanović uses mimesis methods, simulation and visual meta language so the fresh work arises from the use of general places of social and historic happenings and experience. Video entitled "Mantra" was filmed in 2005. in Jajce, from the same position where the famous picture was taken in 1943 of the AVNOJ's 2nd Parliament's session. In one continuous shot, Nemanja keeps repeating over and over again the lyrics to the old workers songs "hey! Roll up your sleeves / Let the sweat flow / We'll build a new man!" It's not necessary to stress the absurdity of this "mantra" in today's world of multinational corporations of the late liberal society. Using very simple means, connecting past with the present, parallel reality of different social scales and views, Nemanja uses his art to convey a clear, precise and deeply disturbing message.

A somewhat "softer" approach to the anomalies of modern society can be found in the "eco art" projects of Zdravko Milic and Lada Sega. It's interesting that **Zdravko Milić**, the guru of multidisciplinary handling of modern media, has been showing ecologically responsible attitude for years. However, ambivalence is presented by glorification of nature and worrying about nature's status on one side, and fascination with modern technology and techno culture on the other. As a result we have the need of placing together the world of spectacle and the return to the origin. Installation entitled "Earth ("Flipper" landscape 2)", in the Museum of Modern and Contemporary Art, consists of three objects, one of which emits the sound of volcanic lava and lights in movement. Kinetics and audio recording are in synergy with the painter's approach to the surface which is formed with the mixture of sand, pigment and acrylic color.

Recent work of the distinctive autodidactic artist **Karlo Dragan Došen**, "In movement", who, until recently, was the manager of the "Nebeska Gallery" in Trsat until it closed down, witnesses the specific dynamics of digital photography, film and video. The portrait of the city's dynamics, vision of industrial heritage which is so often mentioned lately, questionable destiny, is profiled as a story about the communication between the old and the new, osmosis of industrial engine and a human being, technology and nature. Oil refinery in Mlaka as an ambience of modern movement contemplates the possibilities of adaptation and metamorphosis of technical and humane model in a slightly utopian view of them coming together and reconciling.

Lada Segar persists to work on eco-art projects. In one of the first video works she uses the method of branding, branding of the nature by inscriptions written on packings of fragile objects. Inscription FRAGILE, immovably edited to a shot of thick blades of grass defines that which is supposed to be protected, that which requires extremely gentle relation and tender handling. Her artistic principles are a part of her way of life, thus making one her work in progress projects, living of the island of Susak for several months. During this period she treats complete mobile and immobile, animate and inanimate inheritance of that island as objects marked FRAGILE (for example photos of ancient inhabitants).

Multidisciplinary approach and ecological awareness determines work of artist and designer **Branko Lenić**. Multilayer gatherings from nature, developed as a result of research and delight of nature, passionate collection of its artifacts, less known sound installations belong to the series of objects (Gradina Trsat, Rijeka 2003). Sensual feeling of natural terrain geomorphologic matrices rose form land art procedures, circular castings of found soil structure are surrounded by specific audio background. The sounds of origin – nature, primeval animals and ancient inhabitants, have been obtained by computer processing and convergence of accompanying photo material of exhibition. Media coding sinesthetically evokes 'the memory of space', the romantic journey of return to the nature, to archetype harmony and source, at the same time describing fragility and alienation of today's human being.

Jasna Šikanja interacts with specializing graphic course at The Academy of Fine Arts in Ljubljana and participates in multidisciplinary work of Art society URA and group of young artists 'Rijeka' in the 90s (Rijecke devedesete, MMC, 2006). Slide projection 'Rain: simulation with photo material from 1997' (Presented at the HDLUR's 57th annual exhibition) has characteristic neoconceptual and ontological sign. Two way simulations are formed by parallel projection, falling of filigree airiness lines and fall of lead heavy drops, through elementary relation of positive and negative, emptiness and traces, marks lyrically intoned comment on logocentric illusion and integrity of the visual world.

Tomislav Čurković's installation with objects and sound has memory and performative features. The complex relationship between organic and inorganic form and matter, as well as the case principle as an important building principle, make polisemantic associative frameworks. Reminders of the state of proper being, situations and ambient discovered during traveling through exotic areas of the Asian continent, hold grip of all the senses through mediation of material, both audio and ambient. Narrative component has significant influence on receiving of complex art work messages, not understood as fluffy narration but notion and received as a sequence of frozen (simultaneous and diachronic) shootings of complex intimate story, traces of stream of existential and real time.

By simultaneously working on paintings and drawings, **Predrag Todorović** has, during the 90s, been engaged in research ambient installation, temporary in site installations, sound installations and ready-made. Although those are media wise different expression forms, parallelism of conceptual, mental and emotional is present. In 1994, he occasionally discovers a natural phenomenon – movement of the school of tiny fish. Their shimmering, vibration and commotion provokes in Predrag the effect of recognition of features that he intuitively anticipated and unconsciously poured into the code of his art. Spontaneous natural appearance carries the same energetic-visual phenomena that provoke his drawings. School of fish movement video recording edited to remind of video wall installation originated as a need to detach the recognized phenomena, to preserve it from evanescence and, by multiplying, give it the status of universal principle.

Emilija Duparova's video work 'The show for the one and only viewer' is less known to wider audience (only been showed in the OK Gallery, 2005) comes out of an interesting interdisciplinary crossover, transfer and editing of video documentation of graduate thesis, homonymous ambient from 1991. Ritual psychological drama loaded with woman's principle unfolds in slow-motion, interaction of hard lighting, psychedelic music background, symbolic basic movements and sculptural-organic scenery. Through golden haze of Eros, Tantalus, Hypnos, angels...performance subtly invokes the principles of irrationality, very expressively touches the viewer's sensing level, and his/her fears, passions, yearnings, subconscious slips.

Sanja Švrljuga Milić presents existential issues, personal experience of emotions, fears, ambivalence of male-female relationships, reaching out for symbols from dreams and subconscious archetype elements. The object 'Fear' (part of series of works 'Seven clouds of single happiness') reveals ambivalent principle. Roughness, rudeness, stativity, sharpness (penetration), therefore male principle is recognized through outer object appearance while the inner side is soft, hidden deep inside, softly enlightened, agile, an illusion which is read as female principle. Eros and Tantalus, are here, hand in hand, in eternal game of glass pearls.

Freshness and variety, alternation and vitality of the scene are remarkably determined by young authors. Also according to expectations,

emerging media and technologies are more represented among generation of first users which artistically develop at the end of 90s, mainly in other cities, more affirmative and creative centers opened to the media. Knowing that just recently new media course has started at The Academy of fine arts, that fact should not be surprising. In the stream of new sociological changes, way of life with media, through media, in media, multimedia installations have become very often used as expression model. Modeling of perception as multi sensing experience seems a logical answer to every day's cacophonous wunderkammer, gorgeous attraction of mass culture, the flow of information cocktails and virtual worlds, and the infinity of Big Brother.

Visual and audio mediated natural phenomena (water and light) appear in ambient installation 'Watering-place', 2005 made by young artist **Nika Rukavina**. An infusion bottle and metal plates used as aesthetic and symbolic counterpart to construct water-installation pipes, suggest the questions on the lightness/heaviness of being, balance between spiritual, emotional, physical and material world. The crudity of the name, dysfunction of nude pipe network without energy flow can be brought over as a metaphor of experience spasm to situation of emerging author, mixture of communication and technical difficulties which adjust to the static, comfortable and stern conditions of Rijeka's art scene.

In Rijeka unexposed **Darija Žmak's** installation 'Narciska and football' (Nano Gallery, Zagreb, 2006) is a fluttering and lucid reflection on the field of male-female relationship, macho position and wifey role as well as ego trip on both sides. Multilayer, wittily dressed competition of language and plastic meanings has been formed through arrangement of gallery miniature of football field, football ball touchily transfigured in a cuddling toy and following audio recordings of girlfriends talking. This recording comments, from women's perspective, on the most important unessential thing in the world, leaving the viewer the interpretation of assigned fragmentation, heterogeneity and relativity of the modern era regarding the end of privacy.

Video installation 'Whole red, Whole black' presents **Nadija Mustapić**, an author less known to Rijeka's public, whose artistic development on postgraduate studies of graphics and inter media disciplines in Iowa (USA) results in technically difficult presentation of her work and preoccupation with contemporary theoretical discourse. The focus of scenic projection staging and their relationship is author's body artistic and painting act of creation i.e. destruction of human figure. The figure itself reminds of well known Leonardo Da Vinci's drawing based on Vitruvi's theory on ideal proportions of human body. Simultaneous deconstruction and reconstruction of ideal, marks the basic contemporary paradox, whirlpool of iconic twist, catching and loosing sense, constant circling and moving of meanings through open communication of the work and the viewer.

Named after popular computer game 'Minesweeper', **Dejan Kljun's** ambient installation continues process of research of traditional sculptor material in contemporary art which started in 2006. The work is a result of experience, of collection of clay on different locations close to Obrovac where author meets with mine fields. It is assembled as a video document of modeling symbolically chosen motive of rabbit, with audio background consisting of mixed sounds of every day activities and repeated warning sound that suggests danger of mines. Self referent image of homemade, technically raw, low budget editing as common characteristic of young authors is a result of technological difficulties in production and technical presentation of the material. Rude deconstruction process is presented with a sculptor stand containing pieces of matter and sharp objects, rhetoric and mysterious relic which stresses the force and absurdness in human behavior, and utopist belief in metaphysical impact of art.

The same group of lower production level holds Danica Mračević's self referent video 'My Painful Place' from 2005. Trying to discover the mystery of her own identity, she removes the skin from her proper figure until reaching muscle tissue. Using the methods of deconstruction and editing as well as processes of hiding and unveiling of her figure, points to a painful process of confrontation with Self, perceived as an universal problem.

Nataša Radović approaches the same problem from different visual and performing starting point. Static camera records the author while putting make-up on the left side of her face. She does it carefully and gentle and upon finishing offers the right side of her face to her partner. He does it with rough, violent moves, giving her a lot of pain, so her face turns into a painful grimace. The second series of his moves is more gentle and careful but still uncomfortable and unpredictable for her. Video ends up with a process of removing make-up and Nataša's washed face gives out the state of relief. The exposure of vulnerable part of the body to other person's intervention (no matter if he is her emotional partner) builds up a sense of vulnerability, nudity and exposure. The intimacy is disclosed and offered to somebody else. That state of instability of feminine subject opens a lot of questions ranging from manipulation, psychology, feminism to existential issues.

New media art based on interaction process between viewer (user) and computer is sporadically represented and even less elaborated on home field. **Dražen Vitolović** presents himself with interesting and innovative approach through ambient installation 'Virtue of Clay' (recently presented on 10th International Biennale in Istanbul). The work interactively puts together technological characteristics of clay and new media. The pictures on the monitor are activated by users touching the clay covered keyboard. Virtual space forms new perception with recognizable characteristics: magnetic attraction of light, metamorphic sculptural quality, interactive relation with viewer. To differ from avant-garde utopist techno esthetics and enthusiastic view of industrial society advance represented by 'New tendencies' in the 60s computer has been used as experimental means of artistic expression, as message of new techno-spirituality, identified in the union of vision and rationality, in the pleasure of spirituality and technological progress.

The beauty of the world is amazing. (Michel Foucault)

NEMANJA CVIJANOVIĆ

Rođen 1972. u Rijeci. Diplomirao na Accademia di Belle Arti u Veneciji, u klasi prof. Carla Di Racoa. Ima status samostalnog umjetnika.

Adresa: F. Čandeka 23 / b, Rijeka
nemanjacvijanovic@gmail.com

Mantra, video, 6', loop, 2005.

(u vlasništvu Muzeja moderne i suvremene umjetnosti)

TOMISLAV ČURKOVIĆ

Rođen 1974. u Rijeci. Diplomirao na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, u klasi prof. Vasilija Josipa Jordana. Ima status samostalnog umjetnika
Adresa: Stari grad 29 a, Matulji
tcurkovic@yahoo.com

Noćnik 2, kombinirana tehnika,
ambijentalne dimenzije, 2006.-2007.
(detalj instalacije)

TANJA DABO

Rođena 1970. u Rijeci. Diplomirala na Pedagoškom fakultetu u Rijeci, na Odjelu likovne kulture. Magistrirala na Akademiji likovnih umjetnosti u Ljubljani.

Adresa: Pilepići 2, Rijeka

Vincenta iz Kastva 8, Zagreb

tanja.dabo@ri.t-com.hr

Čistoća, akcija, video, format: Mini DV, trajanje: 5'32", 2002.

TANJA DABO / "ČISTOĆA" / 2002.

DRAGAN KARLO DOŠEN

Rođen 1951. u Rijeci. Diplomirao na Teološkom fakultetu u Rijeci. Fotografijom i filmom bavi se od 1990. Adresa: F. Čandeka 8, Rijeka bidrag12@yahoo.com

U pokretu, eksperimentalni film, 13', 2007.

EMILIJA DUPAROVA

Rođena 1967. u Splitu. Diplomirala na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, u klasi prof. Zlatka Kauzlarića – Atača

Adresa: B. Polića 3, Rijeka
eduparov@net.hr

Predstava za jednog gledaoca, video, 18', 2006.

DEJAN KLJUN

Rođen 1979. u Rijeci. Diplomirao na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, u klasi prof. Mira Vuće. Ima status samostalnog umjetnika. Adresa: Buzdohanj 167/II, Čavle dkljun@gmail.com

Minesweeper- Minobris, kombinirana tehnika, ambijentalne dimenzije, 2007.

BRANKO LENIĆ

Rođen 1954. u Rijeci. Diplomirao na Pedagoškom fakultetu u Rijeci, na Odjelu likovne kulture s izbornim kolegijem grafike.

Adresa: Trampi 16, Rijeka
branko.lenic@ri.t-com.hr

The Dawn of Man, kombinirana tehnika,
promjer 45 cm, 2000. -2003.

Sound Engineering: Dean Cernecca

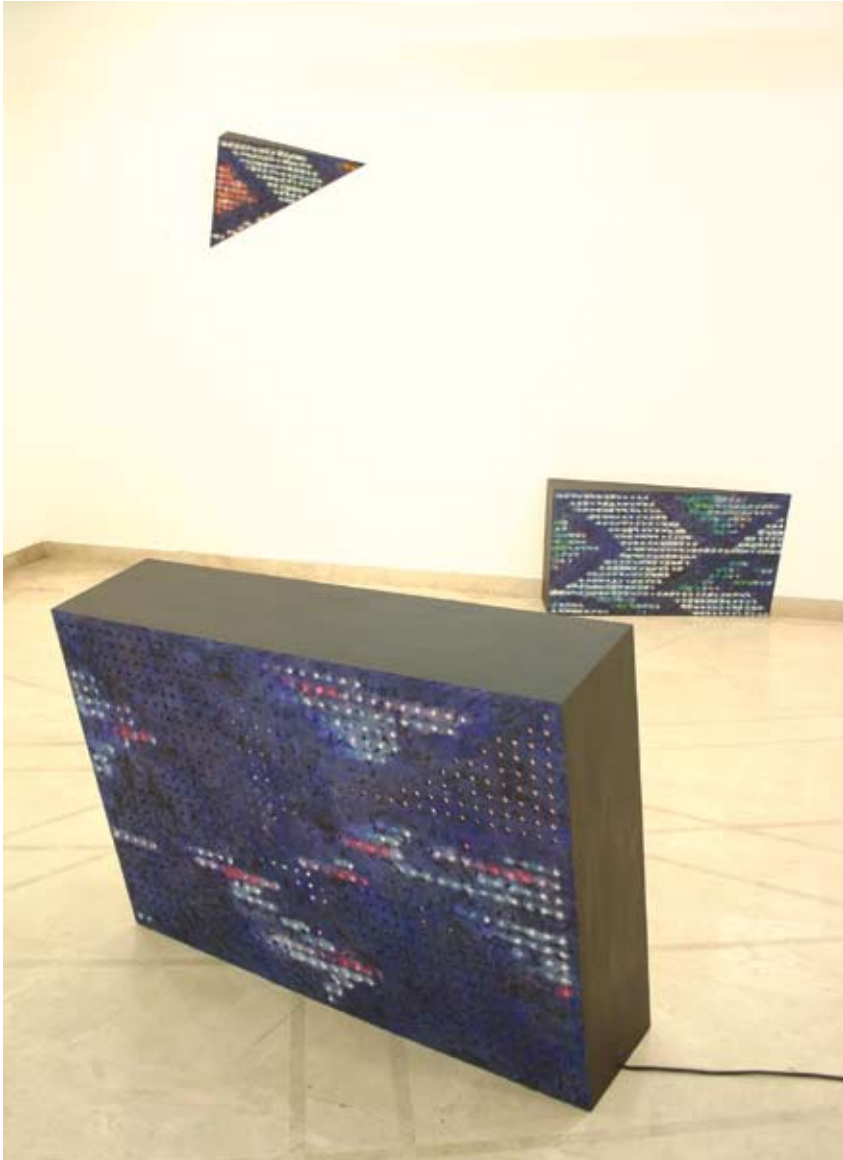

ZDRAVKO MILIĆ

Rođen 1953. u Labinu. Diplomirao na Accademia di Belle Arti u Veneciji, u klasi prof. Carmela Zottija. Studirao mozaik na Ecole nationale superieure des Beaux-Arts u Parizu.

Adresa: G. Martinuzzi 11, Labin
zdravko.milic@pu.t-com.hr

Zemlja (Fliper pejzaž 2), kombinirana tehnika, ambijentalne dimenzije, 2003.
(u vlasništvu Muzeja moderne i suvremene umjetnosti)

DANICA MRAČEVIĆ

Rođena 1975. u Sarajevu. Diplomirala na Filozofskom fakultetu u Rijeci, na Odjelu likovne kulture s izbornim kolegijem grafike. Absolvent na ALU Ljubljana, magisterij iz vizualnih komunikacija novih medija. Ima status samostalne umjetnice.

Adresa: Zdenka Petranovića 3, Rijeka
danmrak@net.hr

My Painful Place, video, loop, 59", 2005.

NADIJA MUSTAPIĆ

Rođena 1976. u Rijeci. Diplomirala na Filozofskom fakultetu u Rijeci, na Odjelu likovne kulture s izbornim kolegijem grafike. Završila poslijediplomski studij na američkom sveučilištu u Iowi (USA) s diplomama Master of Arts i Master of Fine Arts.

Adresa: I. Filipovića 13, Rijeka
nadijamustapić@gmail.com

Whole Red, Black Hole, dvokanalna videoinstalacija, loop, 2005.

NATAŠA RADOVIĆ

Rođena 1971. u Rijeci. Diplomirala na Accademia di Belle Arti u Veneciji u klasi prof. Riccarda Camonija. Poslije-diplomski studij (Art Scapes / Event City) završava u Bauhausu, Dessau. Doktorirala na venecijanskom IUAV-FDA (Sveučilište arhitekture – Fakultet dizajna i umjetnosti)

Adresa: Marinići 77/a, Viškovo

V. le Piave-S. Elena 18/A, Venezia

natasa@natart.it

Self?portrait, video, 3'56", 2004.

NIKA RUKAVINA

Rođena 1980. u Rijeci. Diplomirala na
Accademia di Belle Arti u Veneciji u
klasi prof. A. Grassija.

Adresa: Ul. lipa 22, 51000 Rijeka
nikarukavina@gmail.com

Pojilište, kombinirana tehnika, ambijen-
talne dimenzije, 2005.

LADA SEGA

Rođena 1970. u Rijeci. Diplomirala na Accademia di Belle Arti u Veneciji u klasi prof. A. Cavallija.

Adresa: Ul. pog. hrv. branitelja 13,
Opatija

ladasega@ibernet.com

Fragile No. 001, video, 3', loop, 2002.

(u vlasništvu Muzeja moderne i
suvremene umjetnosti)

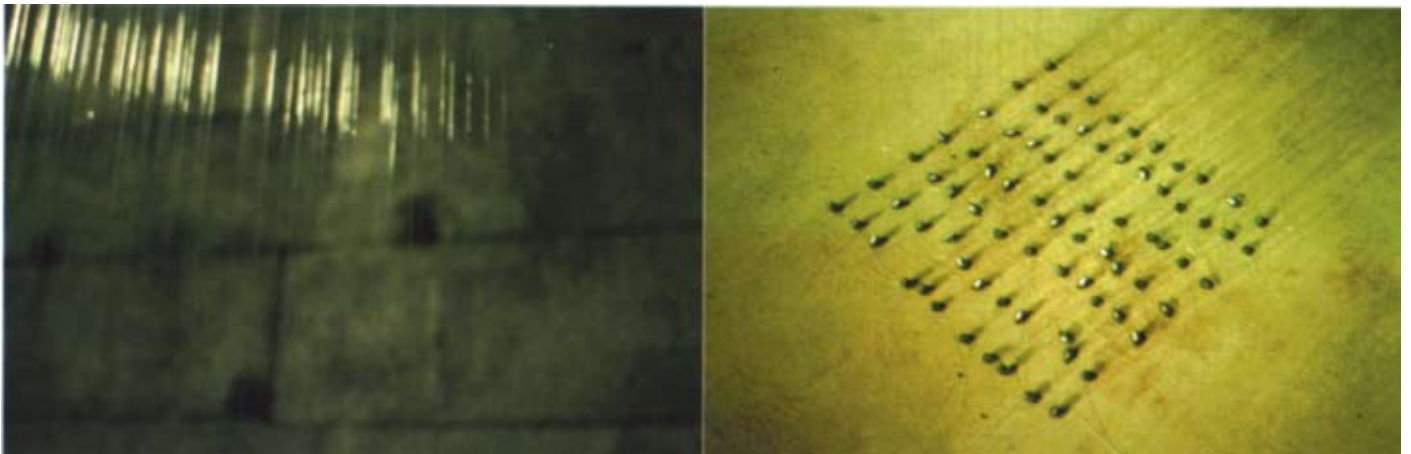

JASNA ŠIKANJA

Rođena 1964. u Rijeci. Diplomirala na Pedagoškom fakultetu u Rijeci, na Odjelu likovne kulture s izbornim kolegijem grafike. Magistrirala grafiku na Akademiji likovnih umjetnosti u Ljubljani.

Adresa: J. Jurčića 8, Lovran
jasna.sikanja@public.carnet.hr

Kiša: simulacija, slajdprojekcija, 1997.
- 2003.

SANJA ŠVRLJUGA MILIĆ

Rođena 1959. u Zagrebu. Diplomirala na Pedagoškom fakultetu u Rijeci, na Odjelu likovne kulture s izbornim kolegijem grafike. Stručno se usavršavala na Ecole nationale superieure des Beaux-Arts u Parizu. Ima status samostalne umjetnice. Adresa: G. Martinuzzi 11, Labin sanja.svrljuga@ri.htnet.hr

Strah (iz ciklusa 'Sedam oblaka jedne sreće'), 30x250x30 cm, kombinirana tehnika, 1994.

(u vlasništvu Muzeja moderne i suvremene umjetnosti)

PREDRAG TODOROVIĆ

Rođen 1966. u Drvaru. Diplomirao na Pedagoškom fakultetu u Rijeci, na Odjelu likovne kulture s izbornim kolegijem slikarstva.

Adresa: Zabočka 3, Zagreb
srijeda@gmail.com

White Noise (ili Mrtvi kanal), video, obrada i montaža V. Višković, 7', loop, 2005.

DRAŽEN VITOLOVIĆ

Rođen 1967. u Rijeci. Diplomirao na Pedagoškom fakultetu u Rijeci, na Odjelu likovne kulture s izbornim kolegijem kiparstva. Specijalizirao litografiju na London College of Printing and Distributive Trades. Na Akademiji likovnih umjetnosti u Ljubljani pohađa poslijediplomski studij kiparstva. Adresa: Prijelaz Franje Paravića 15, Rijeka
drazenvitolic@yahoo.com

Virtue of Clay, kombinirana tehnika, ambijentalne dimenzije, 2007.

DARIJA ŽMAK

Rođena 1978. u Rijeci. Diplomirala na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, u klasi prof. Mira Vuće. Na Akademiji likovnih umjetnosti u Ljubljani pohađa poslijediplomski studij.

Adresa: Šet. maršala Tita 50, Lovran
zdarija@studioartlan.com

Narciska i nogomet, kombinirana tehnika, ambijentalne dimenzije, 2006.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA RIJEKA

UDK 7(497.5 Rijeka)"200"(064)

HRVATSKO društvo likovnih umjetnika. Godišnja izložba (61 ; 2007 ; Rijeka) 60 + 1 : prošireni mediji : Galerija Kortil Rijeka, 5. - 20. XI. 2007. / 61. godišnja izložba HDLU Rijeka ; <predgovor Nataša Ivančević, Ksenija Orelj>. - Rijeka : Hrvatsko društvo likovnih umjetnika, 2007.

ISBN 978-953-6701-49-0

1. Galerija Kortil (Rijeka)

111018005